

Fazant – een zeer oude vogelsoort met een krimpende populatie in Nederland

Vincent de Boer, Sovon Vogelonderzoek Nederland

De oorspronkelijk uit Azië afkomstige fazant is al rond het begin van de jaartelling geïntroduceerd als sier- en jachtvogel in Europa, gevolgd door introducties in Noord-Amerika en delen van Australië en Nieuw-Zeeland. De soort wordt in Nederland als ingeburgerde exoot beschouwd.

Verspreiding

De dichtstbijzijnde oorspronkelijke broedgebieden bevinden zich ten westen van de Kaspische Zee, in Georgië en het Russische Kalmukkië. In Nederland lopen inmiddels al zo'n 1.000 jaar fazanten rond, grootschalige uitzetacties vonden echter niet eerder dan de 18e eeuw plaats. De huidige populaties zijn een samenraapsel van verschillende ondersoorten. Deze variëren voornamelijk in de aan- of afwezigheid van de witte halsring en een lichtere of donkerdere grondkleur van het verenkleed. In totaal zijn er 30 verschillende ondersoorten beschreven.

Herkenning

Met zijn opvallende roodbruine verenkleed met een groene kop en lange staart en het typerende geluid is de mannetjesfazant voor de meeste mensen een bekende verschijning in het buitengebied. De vrouwtjes zijn kleiner dan de mannetjes, goed gecamoufleerd, lichtbruin met ook een lange staart.

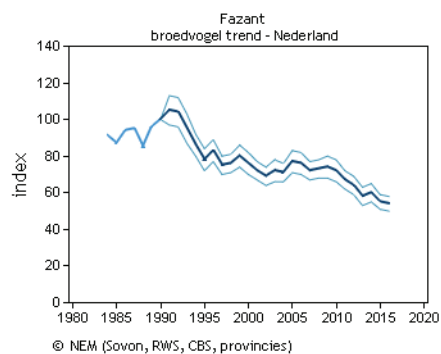
Fazantenhaan (links) en -hen (rechts). (Foto's: H. van Diek)

Vele natuurliefhebbers zullen ook wel eens de stuipen op het lijf gejaagd zijn, door een plotseling met veel misbaar opvliegende fazant, die tot dan toe onzichtbaar gebleven was. Want een groot deel van het leven van de fazant speelt zich verborgen in ruigtes, jong bos en moeras af. In stedelijk gebied en grote bosgebieden ontbreekt de soort. Gevarieerd akkerland, jonge struweelrijke bossen, verruigende moerassen, grienden en grasgorzen vormen het optimale biotoop.

In de broedtijd leeft de fazant in harems, met enkele hennen per haan. Het voedsel bestaat uit zaden, vruchten, wortels en complete planten, aangevuld met insecten. De eerste weken eten de kuikens vrijwel uitsluitend dierlijk voedsel. Fazanten zijn uitgesproken standvogels, die op zoek naar voedsel te voet rondtrekken door hun leefgebied. Grotere verplaatsingen dan enkele honderden meters lijken niet voor te komen.

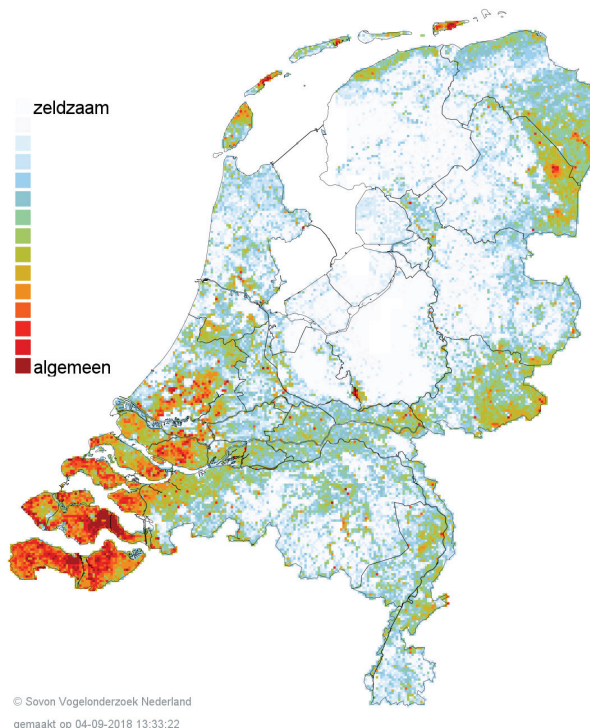
Veranderingen in verspreiding en aantallen in Nederland

Vanaf 1978 is het (grootschalig) uitzetten van fazanten ten behoeve van de jacht afgebouwd en vanaf 1993 officieel verboden. Dit laatste had grote gevolgen voor de fazantenstand. In Flevoland en op de Veluwe verdween de soort in rap tempo volledig uit het, voor de soort grotendeels ongeschikte, landschap. In Nederland is de stand sinds 1993 met ruim 40% afgenomen. Tijdens het veldwerk voor de broedvogelatlas van 1998-2001 waren er in grote delen van Nederland nog relatief hoge dichtheden fazanten te vinden. Waarschijnlijk nog naweeën van de uitzettingen van ettelijke tienduizenden vogels in het begin van de jaren negentig.

Boven: De (geïndexeerde) aantalsontwikkeling van de fazant als broedvogel in Nederland. (Bron: NEM/Sovon, RWS, CBS, provincies)

Rechts: Het voorkomen van de fazant als broedvogel in 2013-2015. (Bron: Sovon Vogelatlas)

De meest recente broedvogelatlas (2013-2015) laat inmiddels een heel andere beeld zien. Tegenwoordig zijn alleen in het Deltagebied en aangrenzende Groene Hart, op Vlieland en Schiermonnikoog, in het oosten van Drenthe en zuidoosten van Groningen en in de Achterhoek nog grote aaneengesloten gebieden met relatief hoge dichtheden fazanten te vinden. Elders is de verspreiding ijler geworden of is de soort zelfs volledig verdwenen, zoals in de graslandgebieden in het westen van Friesland en de Noordoostpolder. De broedpopulatie wordt voor 2013-2015 op 21.000-26.000 territoria geschat.

Het veranderende landschap met een intensieve landbouw, voortschrijdende vegetatiesuccessie (verbossing) en een verminderd voedselaanbod zorgt ervoor dat Nederland anno nu, minder geschikt is voor grote aantallen fazanten. De afname vakt in de meeste regio's af en de soort weet zich in lage aantallen te handhaven.

Tel mee om de vogelstand in Nederland te volgen!

Sovon organiseert tellingen om de vogelstand in Nederland, waaronder die van de fazant, te volgen. Via deze links kunt u lezen hoe u daaraan kunt deelnemen.

Broedvogels:

<https://www.sovon.nl/nl/BMP>

Wintervogels:

<https://www.sovon.nl/nl/PTT>

Losse waarnemingen van fazanten kunt u doorgeven via [Telme.nl](https://www.telme.nl) of [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl)